

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ**

Факультет аудіовізуального мистецтва

Кафедра кінотелережисури та сценарної майстерності

«РЕЖИСУРА АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТВОРІВ»

ПРОГРАМА

та навчально-методичні матеріали

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
які навчаються за напрямками

02 «Культура та мистецтво»

Освітня програма

«Режисура телебачення»

Харків, 2022

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 2 від 16 вересня 2022 р.)

Затверджено на засіданні кафедри кінотелережисури та сценарної майстерності
факультету аудіовізуального мистецтва ХДАК
(протокол № 1 від 22 серпня 2022 р.)

Рецензенти:

Мархайчук Н.В., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри кінотелережисури та сценарної майстерності майстерності Харківської державної академії культури

Коваленко Ю.Б., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри телерепортерської майстерності Харківської державної академії культури

Укладачі:

Наталія Черкасова, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри кінотелережисури та сценарної майстерності

Олена Петрова, викладач кафедри кінотелережисури та сценарної майстерності

Р 31 Режисура аудіовізуальних творів : прогн. та навч.-метод. матеріали для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, які навчаються за напрямками 02 «Культура та мистецтво», освітня програма «Режисура телебачення» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т аудіовізуал. мистецтва, Каф. кінотелережисури та сценарної майстерності ; [уклад.: Н. О. Черкасова, О. П. Петрова]. Харків : ХДАК, 2022. 35 с.

Видання містить програму курсу, теми практичних занять, тематику самостійної роботи, теми індивідуальних занять, перелік питань для самоперевірки, список рекомендованої літератури.

Для викладачів, здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем.

УДК 075.2(073.034)

© Харківська державна академія культури, 2022 р.

© Н.О.Черкасова, 2022 р.

© О.П.Петрова , 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	6
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ТА ЇХ ТЕМАТИКА	10
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ	11
ЗАНЯТЬ	
САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ЇЇ ТЕМАТИКА	16
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ Д САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	19
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ ТА ЇХ ТЕМАТИКА	25
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ	26
ЗАНЯТЬ	
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ	33
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34

ВСТУП

Місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Програма навчальної дисципліни «Режисура аудіовізуального твору» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво».

Фахова підготовки режисерів є важливою для різних сфер життєдіяльності суспільства, майбутнє якого стає все більш залежним від аудіовізуального простору. Особливо важливим для майбутніх фахівців є поєднання практичних вмінь та навичок з теоретичними знаннями, що сприяють більш глибокому осмисленню та розумінню специфіки аудіовізуальної творчості, розвитку творчого потенціалу особистості, самостійного критичного мислення, ціннісних орієнтацій, адекватних соціокультурним реаліям. Природа сучасного телебачення та високий рівень технологій створення екранного зображення дозволяє реалізувати будь-які задуми, а тому режисери повинні досконало володіти ними для створення конкурентоздатного аудіовізуального контенту.

Обсяг дисципліни складає 12 кредитів ЄКТС / 360 год., з них аудиторних – 120 годин, самостійна робота – 240 год. Форма навчання денна, передбачає аудиторні заняття та самостійну роботу здобувачів вищої освіти. Розподіл за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять: лекції – 32 год., практичні – 68 год. Підсумковий контроль – іспит.

Статус дисципліни: обов'язкова.

Мета курсу полягає в тому, щоб розкрити особливості режисерської роботи у сфері аудіовізуального мистецтва і виробництва, специфіку авторської діяльності над кожним етапом підготовки екранного твору, виховувати культуру бачення та інтерпретації аудіовізуального твору, розвивати візуальне сприйняття. Курс також сприяє збагаченню художньо-образного мислення здобувачів.

Форми навчальної роботи: лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів, індивідуальні заняття консультації. Лекційні заняття мають інтерактивний пізнавально-прикладний характер. Практичні заняття проводяться на інтеграції різних видів діяльності студентів: навчальної, наукової, практичної, коучингу, тощо.

Методи навчання. Основними методами навчання мають виступати як традиційні методи викладання, так і методи, які забезпечують інноваційну модель проблемного навчання. Зокрема, це такі, як проблемний метод (метод проблемного викладання); частково-пошуковий метод; (евристичний); інтерактивний метод; пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний); репродуктивний, дослідницький. Також під час викладання

предмету викладач має, по можливості, використовувати індивідуальний (особистісний) підхід до студентів, який є основою особистісно зорієнтованого навчання

Форми контролю: поточний, проміжний, підсумковий, завдання самостійної роботи (у тому числі, відповідно до рекомендацій кафедри, контрольна робота).

Завданням *поточного контролю* рівня знань є перевірка вивченого матеріалу, визначення ступеня його засвоєння, формування навичок самостійної роботи з текстами та спроможності їх осмислення та інтерпретації; навичок усної самопрезентації. Здійснюється під час аудиторних занять. На лекціях експрес-контроль (тестування, перевірка засвоєння ілюстративного матеріалу) проводиться наприкінці пари. На практичних заняттях оцінюються виступи за питаннями, що винесені на самостійну роботу, активність участі в дискусіях тощо.

Проміжний контроль рівня знань передбачає перевірку виконаних протягом відповідних тем/модулів завдань самостійної роботи студентів (практичних, контрольних робіт, наукових рефератів, анотування додаткової літератури, презентацій тощо) та здійснюється під час проведення модульно-тематичних атестацій. Атестація (за потреби) передбачає індивідуальну перевірку знань ілюстративного матеріалу курсу, уміння його проаналізувати.

Рубіжні етапи контролю знань передбачені у формі усного опитування на практичних заняттях, поточного тестування, перевірки якості виконання завдань самостійної роботи студентів (конспектів, анотацій рекомендованої до вивчення літератури, практичних завдань).

Підсумковий контроль виконується з метою оцінювання рівня знань, вмінь і навичок, отриманих студентом протягом семестру. Система підсумкового контролю передбачає оцінювання рівня знань всіх тем дисципліни. Загальний бал складається з суми балів з усіх видів навчальної роботи згідно із структурою залікових кредитів та балів, отриманих під час іспиту (відповідно до навчального плану). Іспит проводиться у формі, затвердженій на засіданні кафедри (усній, письмовій, тестування). Студент допускається до іспиту за умови виконання усіх навчальних завдань і наявності позитивних результатів з усіх форм поточного та проміжного контролю. Кількість балів, які студент може отримати за результатами підсумкового контролю, не може перевищувати 25 % від загальної кількості балів (100 балів).

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі **іспиту**.

Матеріалом курсу «Режисура аудіовізуальних творів» є навчальні посібники, практичні рекомендації, фрагменти аудіовізуальних творів різних жанрів.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Художня публіцистика на сучасному телебаченні

Тема 1. Жанрова природа телевізійної художньої публіцистики.

Жанрова специфіка замальовки. Специфіка сатиричних жанрів: фейлетону, памфлету. Нарис – один з головних жанрів публіцистики. Функція художньої публіцистики – розкриття загального через індивідуальне. Художня організація фактичного матеріалу. Особливості втілення: наявність образу, узагальнення, глибина осмислення, висока операторська майстерність у відображенні реальності.

Тема 2. Специфіка нарису в контексті художньої публіцистики.

Особливості жанру: органічне поєднання дослідження документального матеріалу і розповіді, особлива композиційна побудова, яскрава образність, різноманітність зображальних засобів. Головний предмет дослідження – майже завжди людина (за винятком науково-популярного нарису), процес людської діяльності. У центрі показу – характери людей (історія характеру), мотиви вчинків на фоні подій.

Тема 3. Змістовні особливості портретного, проблемного та путьового нарису.

Об'єкт дослідження і відображення. Специфіка їхніх завдань: нарис-портрет – риси характеру в дії, розвитку; путьовий нарис – особливості місцевості і їх мешканців; проблемний нарис – дослідження соціальних проблем, що мають суспільний резонанс. Психологічний, соціальний, професійний, біографічний. В залежності від інтонації: ліричний, критичний, сатиричний, іронічний. Методи документування реальності. Принципи «відкритої» та «прихованої» камери, метод спостереження, організації, провокації, реконструкції.

Тема 4. Авторська розробка теми.

Основні елементи: світоглядна позиція автора, його життєві інтереси і пріоритети, концепція ЗМІ, де працює автор. Все, що хвилює самого автора в розкритті особистості героя: мотиви вчинків, смисл існування, своєї діяльності, оцінка власних дій. Авторська позиція: життєвий матеріал, його відбір і побудова, драматургія, монтаж. Особисте сприйняття теми: щирість і достовірність автора, його інтонація, коментарі. Співчуття глядача

відображеним життєвим реаліям як відзнака якісної телепродукції.

Тема 5. Послідовність розробки теми.

Визначення теми, пошук і відбір джерел інформації, розробка концепції (теми, ідеї), робота з джерелами інформації, запис вихідних матеріалів, корегування концепції, перевірка інформації, систематизація матеріалу, чорновий варіант монтажу, уточнення за змістом, звуковим оформленням і темпоритмом, остаточний варіант монтажу. Особливості створення літературної першооснови екранного нарису. Композиційна структура близька до композиції драматичного твору. Вільний відбір, зіставлення, зіткнення, асоціативні зближення тощо. Тема, об'єкт, авторський підхід до висвітлення проблематики.

Тема 6. Підготовка і зйомка інтерв'ю.

Аудіовізуальний характер телевізійної комунікації: джерело інформації – не тільки мова, але й емоції, поведінка героїв, невербальна інформація. Мета – всебічне розкриття особистості. Питання: контактні, адресні, програмні, екранні. Атмосфера спілкування: відвертість, зацікавленість, психологічні, акторські ресурси.

Тема 7. Специфіка есе в контексті художньої публіцистики.

Есе: походження жанру, своєрідність створення. Авторська розробка теми. Творча уява, образне мислення, гострота сприйняття, глибина осмислення, суспільний резонанс. Вимоги до створення: композиція кадру, ракурс, виразність, монтаж.

Тема 8. Зображально-образне рішення есе.

Створення художнього образу на документальній основі. Емоційний вплив на глядача. Типізація, інтерпретація, трактовка, метафора як засоби створення художнього образу на основі факту. Характер, метод дослідження, зображальні засоби для здійснення задуму. Спогади і роздуми. Форми умовності: ракурс при зображенні людини, авторська точка зору, свобода вибору елементів розповіді, версії і здогадки на основі дій, зовнішніх характеристик героя тощо.

Розділ 2. Екранізація літературних творів на сучасному телебаченні

Тема 9. Екранізація різних літературних жанрів на телебаченні.

Принципи відбору драматургічного матеріалу: художня цінність прозового твору; актуальність проблем, які в ньому висвітлюються; наявність драматичного конфлікту як умови виникнення драматичної дії. Формування

здуму. Екранізація-ілюстрація, екранізація-фантазія, переклад. Режисерський аналіз літературного твору.

Тема 10. Літературний сценарій як основа екранного твору.

Складові мистецтва написання якісного сценарію. Пошук оригінальної ідеї сценарію. Етапи створення сценарію. Тема, ідея, конфлікт. Фабула і сюжет. Літературний сценарій – необхідна умова для виникнення режисерського задуму.

Тема 11. Переклад літературного твору на екранну мову.

Принципи скорочення першоджерела. Засоби перекладання описового матеріалу на мову екрану. Засоби перекладання описового матеріалу в діалоги. Розробка характерів діючих осіб. Епізод та сцена. Перевірка конструкції сценарію.

Тема 12. Робота режисера з творчою групою.

Робота з оператором-постановником, зображальне рішення, метод зйомки, розкадровка. Музичне оформлення екранізації. Робота із звукорежисером. Пошуки монтажного рішення. Вибір виконавців (акторів). Технологія кастингу, вимоги до виконавців. Адаптація театральної вистави до екрану. Робота режисера з виконавцями на телебаченні.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Практичні заняття в сучасному освітньому процесі є формою репродуктивного навчання, що забезпечує зв'язок теорії і практики, сприяє виробленню у здобувачів вищої освіти умінь і знань, отриманих на лекції і в ході самостійної роботи з матеріалом курсу.

В п. 8.2. Положення про організацію освітнього процесу в ХДАК зазначено, що практичне заняття це «вид навчального заняття, під час якого викладач організовує детальний розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом виконання студентом поставлених завдань. ... Практичне заняття включає проведення поточного контролю знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю здобувачів вищої освіти, розв'язування завдань з їх обговоренням, їх перевірку, оцінювання»

https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_oop_4.pdf , с. 16).

В навчальній дисципліні «Режисура аудіовізуальних творів» практичні заняття, які забезпечують викладачі-практики (традиційно – майстри курсів), складають основу підсумкового розділу курсу «Особливості професійної діяльності в аудіовізуальній сфері».

Тематика практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Нарис – один з головних жанрів публіцистики	4
2	Специфіка нарису в контексті художньої публіцистики	4
3	Змістовні особливості портретного, проблемного та путьового нарису	4
4	Методи документування реальності	4
5	Послідовність розробки теми	4
6	Специфіка есе в контексті художньої публіцистики	4
7	Створення художнього образу на документальній основі	4
8	Екранізації літературних творів в сучасному українському кінематографі	4
9	Принципи відбору драматургічного матеріалу	4
10	Засоби перекладу описового матеріалу на мову екрану	4
11	Розробка характерів діючих осіб	4
12	Засоби створення образу персонажа на екрані	4
13	Робота режисера з оператором під час створення екранізації	4
14	Робота режисера з актором під час створення екранізації	4
15	Музичне оформлення екранізації	4
16	Пошуки монтажного рішення	4
17	Перегляд і аналіз практичних робіт	4
		68

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТІВ

Практичне заняття №1. Нарис – один з головних жанрів публіцистики.

Мета завдання: виробити вміння аналізувати особливості створення нарису.

Методика виконання:

1. Перегляд студентської практичної роботи публіцистичного жанру.
2. Проведення аналізу: за рахунок яких виразних засобів виконуються режисерські завдання (єдине образне вирішення, спосіб зйомки, визначення монтажно побудови твору, використання своєрідних індивідуальних прийомів та засобів).

Практичне заняття №2. Специфіка нарису в контексті художньої публіцистики.

Мета завдання: засвоєння вимог до режисера, який працює над створенням нарису.

Методика виконання:

1. Визначення мети і завдання відеоматеріалу, запропонованого викладачем.
2. Відбір та використання елементів екранної мови, розуміння їх зв'язку.
3. Надати режисерське рішення у письмовому вигляді.

Практичне заняття №3. Змістовні особливості портретного, проблемного та путьового нарису.

Мета завдання: набуття навичок практичної роботи режисера.

Методика виконання:

1. Ознайомлення з творчою групою і виробничими особливостями телевізійного проекту.
2. Аналіз роботи режисера під час розробки нарису.
3. Визначення основних етапів розробки нарису.

Практичне заняття №4. Методи документування реальності.

Мета завдання: засвоїти принципи «відкритої» та «прихованої» камери, метод спостереження, організації, провокації, реконструкції.

Методика виконання:

1. Розглянути фрагменти кіно-, телепрограм з використанням різних методів документування реальності.
2. Проаналізувати використання методу.

Практичне заняття № 5. Перегляд та аналіз нарису.

Мета завдання: набуття навичок аналізу засобів виразності, які застосовує режисер для створення єдиного образного вирішення.

Методика виконання:

1. Перегляд екранного твору.
2. Аналіз вибору режисером засобів зйомки, кольору, освітлення, атмосфери кадру, монтажу.

Практичне заняття №6. Правила зйомки інтерв'ю.

Мета заняття: засвоїти основні вимоги до зйомок інтерв'ю.

Методика виконання:

1. Переглянути фрагменти різних інтерв'ю з практичних робіт.
2. Проаналізувати переваги і недоліки їх зйомки, розкриття особистості.

Практичне заняття №7. Створення художнього образу на документальній основі.

Мета завдання: за допомогою візуального і музичного рішення показати авторське ставлення у зображенні подій, героїв; створити емоційний вплив на глядача.

Методика виконання:

1. Розробити звукове рішення окремих епізодів (необхідність тонування, використання музики, шумів).
2. Аналіз елементів створення художнього образу (наявність символів, метафор, форм умовності), синтезу закадрового тексту, відео- і звукового ряду.
3. Узгодити задум з викладачем.

Практична екранна робота:

нарис (жанрово-видова форма на вибір студента).

Хронометраж – до 10 хвилин.

Практичне заняття №8. Визначення жанру майбутнього екранного твору.

Мета завдання: набуття навичок аналітичної роботи режисера.

Методика виконання:

1. Обрати літературний твір або уривок із завершеним сюжетом. Обґрунтувати вибір для екранізації.
2. Визначити жанр майбутнього екранного твору.

Практичне заняття №9. Створення режисерського сценарію майбутньої

екранної роботи.

Мета завдання: засвоїти форму запису режисерського сценарію.

Методика виконання:

1. Переглянути учбову екранну роботу.
2. Розглянути режисерський сценарій, створений для її зйомки; режисерське бачення екранного твору.
3. Проаналізувати відповідність екранного твору режисерському сценарію.

Практичне заняття №10. Особливості режисури екранізації літературного твору.

Мета завдання: засвоєння вимог до режисера у виборі драматургічного матеріалу для подальшої екранізації.

Методика виконання:

1. Сформулювати основні принципи відбору драматургічного матеріалу (художня цінність, актуальність проблематики, наявність драматичного конфлікту).
2. Сформулювати причини скорочення першоджерела.
3. Обрати один з варіантів подальшої реалізації задуму: екранізацію-ілюстрацію або екранізацію-фантазію.

Практичне заняття №11. Робота режисера над образом персонажу.

Мета завдання: детальна розробка зовнішнього та внутрішнього характеру персонажів.

Методика виконання:

1. Характеристика героїв і персонажів.
2. Пошуки виконавців, вимоги до кандидатів.
3. Перекладання описового матеріалу в діалоги.

Завдання для самостійної роботи №12. Виразально-зображальні засоби у створенні екранізації.

Мета: усвідомити особливості роботи на знімальному майданчику, вибір оптимальних зйомочних рішень у роботі над екранізацією.

Питання: виразально-зображальні засоби.

Методика виконання:

1. Систематизація підготовчих матеріалів за темою роботи.
2. Розробка зйомочного рішення (статичні кадри, їх крупність, наїзд, від'їзд, панорами тощо).

Практичне заняття №13. Створення звукозорового образу на екрані.

Мета завдання: аналіз окремих епізодів практичної роботи.

Методика виконання:

1. Аналіз епізоду, запропонованого викладачем: прийомів зйомки, мізансценування, монтажу та озвучання.
2. Результати викласти у письмовому вигляді.

Практичне заняття №14. Особливості роботи з актором на знімальному майданчику.

Мета завдання: набуття навичок роботи на знімальному майданчику з акторами.

Методика виконання:

1. Репетиція – тракт.
2. Зйомка за епізодами.

Практичне заняття №15. Робота режисера з оператором.

Мета завдання: опанувати спільний процес створення зйомочного рішення майбутньої екранної роботи.

Методика виконання:

1. Попереднє обговорення задуму з оператором.
2. Режисерська покадрова розробка візуальної версії екранізації.
3. Підготовка операторського сценарію.
4. Уточнення мізансцен і виразних засобів реалізації.
5. Уточнення світлового та кольорового рішення.
6. Визначення необхідних технічних засобів під час зйомок.

Практичне заняття №16. Робота режисера зі звукорежисером.

Мета завдання: опанувати спільний процес затвердження звукошумового рішення майбутньої екранної роботи.

Методика виконання:

1. Попереднє обговорення особливостей задуму зі звукорежисером.
2. Визначення основних епізодів для музичної розробки.
3. Визначення основних епізодів для розробки шумів.
4. Визначення необхідних технічних засобів під час зйомок.

Практичне заняття № 17. Перегляді і аналіз практичних робіт студентів.

Мета завдання: засвоєння вимог до режисера як до особистості і фахівця, шляхом критичного ставлення до власної творчості.

Методика виконання:

1. Перегляд студентських робіт.
2. Аналіз з наступних аспектів: ідейне тлумачення твору, створення його

змісту; визначення єдиного образного вирішення; створення художньо досконалої форми твору; вирішення твору в часі та просторі; використання всіх компонентів творення на основі спільного задуму з оператором, художником та композитором; визначення монтажної побудови твору як закінченої форми.

Практична екранна робота:

екранізація літературного першоджерела.

Хронометраж – до 10 хвилин.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Для оволодіння матеріалом курсу окрім аудиторної роботи значна увага приділяється самостійній роботі, яка є основним способом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових аудиторних занять, і є невід'ємною складовою процесу вивчення конкретної дисципліни.

У процесі вивчення курсу «Режисури аудіовізуальних творів» самостійна робота студентів передбачає декілька різновидів діяльності:

- робота над конспектом лекцій;
- самостійне вивчення першоджерел;
- робота над практичними екранними завданнями (екранні вправи та практичні навчальні роботи);
- ознайомлення з екранними творами, визнаними художньою спадщиною національного та світового кінематографа.

Робота над конспектом лекцій

Специфіка лекційної частини курсу «Режисури аудіовізуальних творів» полягає в тому, що канонізованої навчально-методичної літератури, а також підручників, які визнані як фундаментальні при опануванні фахом режисури екранних творів, не існує і ми маємо або конспекти лекцій визнаних режисерів, або мемуарного характеру посібники, які відображають погляд на проблему того чи іншого практика екранної творчості. Саме тому робота над конспектом лекцій, який складається з матеріалів, що подаються викладачем в ході лекційних занять та виявляються під час самостійної роботи над першоджерелами та в ході виконання навчальних вправ, має велике значення для формування фахової свідомості студента. Доцільним є ведення конспекту (робочих записів) за певною системою:

- теоретичні положення та пояснення до них;
- першоджерела та коментарі до них;

- практичний досвід та коментар до нього (творчий щоденник).
- особистий довідник.

Така систематизація дозволяє певною мірою структурувати отриману під час навчання інформацію, що сприяє формуванню певної моделі фахової свідомості та формуванню необхідних фахових компетенцій.

Процес опанування навчальною дисципліною повинен бути зорієнтованим на творчому засвоєнні та практичному застосуванні отриманих в ході занять теоретичних знань та формуванні практичних умінь творення екранного твору.

Накопичення теоретичних знань та уявлень не має бути самоціллю, без застосування в практичній діяльності (тобто творенні екранного продукту) ця інформація не є актуальною і не відкладається в довготривалій пам'яті.

Необхідність чіткого та акуратного ведення конспекту зумовлена його актуальністю у подальшому фаховому житті студента, він стає своєрідним робочим довідником та фаховим щоденником. Звичка занотовувати та аналізувати свій безпосередній, або чийсь, тобто опосередкований, фаховий досвід, дає можливість прискорити процес фахового зростання. В будь якій сфері діяльності окремі фахові поняття та визначення знаходяться у певному взаємозв'язку, тому невірне визначення або тлумачення одного породжує ланцюгову реакцію невірного тлумачення інших, що веде до кризи фахової свідомості, яка неодмінно впливає на фахову діяльність. Запобіганням цьому стає робота над термінологією, виховання певної культури спілкування професійною мовою, що потребує від викладача часу та терпіння.

Робота над першоджерелами та коментарі до них

Вивчення теоретичного доробку класиків екранної режисури займає значний обсяг часу самостійної роботи студента. Найбільш корисною, нам вважається така послідовність дій: ознайомлення зі змістом, передмовою та післямовою, що дає загальне уявлення про першоджерело, потім читання основного масиву тексту з виділенням основних тез автора, визначенням проблемних питань та варіантів відповідей на них. Обов'язковим є визначення невідомих слів, термінів, незнайомих імен, для чого треба звертатись до енциклопедій і словників.

Дієвим засобом засвоєння матеріалу є складання конспекту першоджерела – стислий виклад основних положень і висновків в їх логічній послідовності з цитуванням найбільш значних думок автора. В конспекті необхідно вказати прізвище та ініціали автора, назву твору, місто, видавництво і рік видання, загальну кількість сторінок. При використанні цитати необхідно зазначити номер сторінки, на якій знаходиться вислів. В якості першоджерел часто виступають статті у збірках та періодичних виданнях. В цьому випадку, після

назви статті зазначається назва збірки або періодичного видання, місце і рік видання (коли це журнал, місце видання не вказується), сторінки, на яких знаходиться матеріал. При використанні цитати із статті, номер сторінки не зазначається.

Конспектування першоджерел – важливий спосіб глибокого засвоєння знань, виробу вміння творчо мислити та розуміння еволюційних процесів, що відбувалися у світовому та національному кіномистецтві.

Практичний досвід та коментар до нього (творчий щоденник)

Виконання практичних екранних робіт пов'язане з накопиченням досвіду творення, що важливо для формування майбутнього фахівця в галузі аудіовізуального мистецтва та виробництва. Методика опанування прийомами творення зазвичай визначає, що кожен прийом виконує певне завдання, що потребує вмотивованості його застосування. Розуміти доцільність використання прийому допомагає фіксація аргументів на його користь і аналіз якості (технічної та художньої) коли робота закінчена. Тільки в цьому випадку можна казати, що кінематографіст зможе бути естетично переконливим і зможе впливати на свого глядача. Для формування цілеспрямованої, економної, а тобто ефективної діяльності в процесі виробництва, суттєву роль відіграє творчий щоденник у якому фіксуються хід роботи над практичними зйомочними вправами від постановки завдання, до аналізу технології і якості його виконання. Протягом усього часу навчання ефективність творчого щоденника не викликає сумнівів. Його ведення привчає до системної роботи над помилками і стає потребою в процесі творчого росту особистості.

Особистий довідник

Певною мірою це систематизована інформація фахового характеру, необхідна початківцям (і не тільки) як підказка в роботі, як оперативна інформація, що може впливати на прийняття рішень в ході роботи над екранним твором. Своєрідним прототипом особистого довідника є «Словник театру» Патріса Паві, проте в галузі екранного мистецтва. І творчий щоденник, і особистий довідник є тими формами фахового самовдосконалення, які супроводжують творчу особистість протягом усього його творчого життя.

Тематика самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість годин
1	Перегляд і аналіз публіцистичних матеріалів за темами	20
2	Ознайомлення з аналітичними матеріалами за темами	20
3	Розробка творчої заявки майбутньої екранної роботи – нарис або есе	10
4	Підготовчий період створення нарису або есе	20
5	Зйомка практичної роботи	10
6	Монтаж та тонування практичної роботи	10
7	Уточнення, редагування авторського задуму	10
8	Остаточний варіант монтажу практичної роботи у жанрі нарис або есе	5
9	Перегляд і аналіз екранізацій	20
10	Пошук літературного матеріалу для практичної роботи	10
11	Розробка творчої заявки майбутньої екранної роботи - екранізація	5
12	Засоби створення образу персонажа в екранізації літературного твору	10
13	Особливості режисури екранізації літературного твору	10
14	Засоби перекладу описового матеріалу на мову екрану	5
15	Робота з виконавцями	10
16	Засоби виразності українського поетичного кіно	10
17	Зйомка практичної роботи	30
18	Монтаж та тонування практичної роботи	10
19	Уточнення, редагування авторського задуму	10
20	Остаточний варіант монтажу практичної роботи у жанрі екранізація	5
		240

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Завдання для самостійної роботи №1. Перегляд і аналіз публіцистичних матеріалів за темами.

Мета: формування вміння самостійно аналізувати публіцистичну програму з точки зору відповідності їх цілям та використання виразних засобів.

Питання: аналіз телевізійної публіцистичної програми.

Методика виконання:

1. Переглянути кілька телевізійних публіцистичних програм.
2. Зробити письмовий аналіз їх ідейно-тематичної та художньої якості.

Завдання для самостійної роботи №2. Узагальнення основних рис публіцистичних програм місцевих телеканалів.

Мета: формування вміння самостійно аналізувати екранну телевізійну продукцію на професійному рівні.

Питання: основні риси публіцистичних програм місцевих телеканалів.

Методика виконання:

1. Переглянути кілька телевізійних публіцистичних програм, створених на різних телеканалах міста.
2. Зробити їх характеристику за компонентами зображально-виражальних засобів, виявити тенденції створення в контексті сучасної телевізійної публіцистики.
3. Дати власну оцінку загальному місцевому рівню телепубліцистики.

Завдання для самостійної роботи №3. Аналіз роботи режисера в публіцистичній програмі на практичному досвіді роботи в студії.

Мета: поглиблення знань з фахової діяльності режисера.

Питання: робота режисера в публіцистичній програмі.

Методика виконання:

1. На практичному досвіді роботи в студії здійснити аналіз роботи творчої групи під керівництвом режисера.
2. Результати викласти у письмовому вигляді.

Завдання для самостійної роботи № 4. Аналіз своєрідності сатиричних жанрів публіцистики.

Питання: засоби виразності в сатиричних жанрах

Методика виконання:

1. Обрати яскравих представників жанру у кіно-, телемистецтві.

2. Визначити особливості авторського стилю, переваги і недоліки. Обґрунтувати власні висновки.

Завдання для самостійної роботи №5. Використання методу документування у власній практичній роботі.

Мета: визначити оптимальний метод документування реальності відповідно жанру, темі, головному герою.

Питання: використання методу документування реальності.

Методика виконання:

1. Дослідження теми, обставин.
2. Формування режисерського задуму.
3. Вибір методів документування в залежності від задуму екранного твору.

Завдання для самостійної роботи №6. Підготовка реферату за темою.

Мета: засвоїти історію виникнення, сучасний стан, професійну термінологію телевізійної публіцистики.

Предмет: аналітична та художня публіцистика.

Методика виконання:

Згідно із робочою програмою студенти мають підготувати реферат, обравши одну з наступних тем:

1. Аналітичні жанри на українському телебаченні.
2. Сучасне художньо-публіцистичне мовлення: аналіз тенденцій, перспектив.
3. Специфіка підготовки нарису на телебаченні.
4. Виразально-зображальні засоби телевізійної публіцистики.
5. Особливості роботи режисера в жанрах художньої публіцистики.

Для послідовного і чіткого викладу матеріалу слід скласти план роботи. Під час підготовки реферату необхідно використовувати джерела, наведені у робочій програмі і рекомендовані на лекціях, а також підручники та методичні посібники, що відповідають темі роботи.

Обсяг письмової роботи не повинен перевищувати 10 сторінок, формату А4. Робота має містити вступ, основну частину, висновки. Наприкінці необхідно навести список використаної літератури.

Завдання для самостійної роботи №7. Виразально-зображальні засоби у створенні нарису.

Мета: усвідомити особливості роботи на знімальному майданчику, вибір оптимальних зйомочних рішень у роботі над нарисом.

Питання: виразально-зображальні засоби.

Методика виконання:

1. Систематизація підготовчих матеріалів за темою роботи.
2. Розробка зйомочного рішення (статичні кадри, їх крупність, наїзд, від'їзд, панорами тощо).

Завдання для самостійної роботи №8. Підготовка до виконання практичної роботи.

Мета: визначити протиріччя та недоліки в авторському задумі.

Питання: аналітична робота режисера.

Методика виконання:

1. Перевірити основні епізоди сценарію за їх драматургічною побудовою.
2. Проаналізувати авторську позицію: життєвий матеріал, його відбір і побудова, особисте сприйняття.
3. З'ясувати точність розкриття особистості героя: мотиви вчинків, смисл існування, своєї діяльності, оцінка власних дій.

Завдання для самостійної роботи №9. Підготовка до виконання практичної роботи.

Мета: уточнення авторського задуму і виразних засобів його творення.

Питання: підготовка до зйомок нарису.

Методика виконання:

1. Корегування авторської концепції.
2. Уточнення використання зображально-виражальних засобів.

Завдання для самостійної роботи №10. Виконання практичної екранної роботи.

Мета: виробити вміння застосовувати на практиці набуті знання.

Питання: робота з оператором над практичною роботою.

Методика виконання:

1. Розробити режисерський сценарій.
2. Розробити зйомочне рішення (крупність кадру, прийоми зйомки).
3. Зробити розкадрування режисерського сценарію разом оператором.

Завдання до самостійної роботи №11. Виконання практичної екранної роботи.

Мета: закріпити знання про основні вимоги до зйомок інтерв'ю.

Питання: підготовка і проведення інтерв'ю.

Методика виконання:

1. Створення сценарію інтерв'ю.

2. Узгодження з оператором місць зйомок, крупності планів, використання різних ракурсів, засобів зйомки.

3. Зйомка вихідних матеріалів.

Завдання для самостійної роботи №12. Аналіз практичних студентських робіт.

Мета: аналіз сценарного, режисерського ходу, змісту, звукового оформлення, темпоритму, остаточного варіанта монтажу.

Питання: робота режисера у процесі створення нарису.

Методика виконання:

1. Виділити вдалі приклади створення художньо-образного бачення авторів екранних творів. Проаналізувати типові помилки. Обґрунтувати відповідь.

2. Надати висновки проведеного аналізу в письмовому вигляді.

Завдання для самостійної роботи №13. Відбір літератури за темою.

Мета: пошук оригінальної ідеї сценарію.

Питання: вибір літературного твору для подальшої екранізації.

Методика виконання:

1. Ознайомлення з літературними творами на вибір студента.

2. Здійснити ідейно-тематичний аналіз літературної першооснови (визначити проблему, ідею автора, фабулу, сюжет, конфлікт, як засіб розвитку сюжету, тощо); дійовий аналіз (визначити події, фабульні та сюжетні; розвиток подій, лінію розвитку конфлікту, наскрізну дію тощо).

Завдання для самостійної роботи №14. Опрацювання лекційного матеріалу.

Мета: поглиблення знань з фахової діяльності.

Питання: особливості створення екранізації.

Методика виконання:

1. Охарактеризувати особливості побудови обраного літературного твору.

2. Сформулювати режисерський задум.

3. Результати викласти у письмовому вигляді.

Завдання для самостійної роботи №15. Перегляд та аналіз телевізійних екранізацій.

Мета: формування вміння самостійно аналізувати екранну телевізійну продукцію.

Питання: робота режисера над екранізацією.

Методика виконання:

1. Переглянути програми, запропоновані викладачем.
2. Проаналізувати результат взаємодії сценарно-режисерського, постановочно-зображального, виконавського та музично-звукового рядів.

Завдання для самостійної роботи №16. Порівняльна характеристика літературного та екранного персонажу на приклади відомих кіно-, телеекранізацій.

Мета: аналітична робота режисера.

Питання: особливості авторського задуму і режисерського бачення.

Методика виконання:

1. Перегляд однієї з екранізацій.
2. Порівняльна характеристика літературного та екранного персонажу (схожість та відзнаки у трактуванні образів, поведінки, вибір акторів, художній образ як єдність думки і почуття, вплив особистості митця).

Завдання для самостійної роботи №17. Підготовка до виконання практичної роботи.

Мета: уточнення і перевірка авторської концепції.

Питання: підготовка до зйомок.

Методика виконання:

1. Робота з оператором-постановником – зображальне рішення, методи зйомки, рух у кадрі.
2. Робота із звукорежисером – музичне оформлення екранізацій.
3. Пошуки монтажного рішення.

Завдання для самостійної роботи №18. Підготовка до виконання практичної роботи.

Мета: зображальне вирішення літературного твору в часі та просторі.

Питання: особливості екранної версії.

Методика виконання.

1. Охарактеризувати виразні засоби творення театрального та екранного простору.
2. Охарактеризувати виразні засоби творення театрального та екранного часу.

Завдання для самостійної роботи №19. Виконання практичної екранної роботи.

Мета: аналіз взаємодії структурних частин екранного твору.

Питання: монтажно-тонувальний період створення екранізації.

Методика виконання:

1. Початковий варіант монтажу.
2. Уточнення, аналіз структури екранного твору.
3. Корекція художньої якості екранного твору.

Завдання для самостійної роботи №20. Остаточний варіант монтажу.

Мета: уточнення і перевірка логіки побудови екранної роботи.

Питання: робота режисера у створенні екранізації літературного твору.

Методика виконання:

1. Переглянути попередню версію екранної роботи.
2. Проаналізувати та уточнити взаємодії візуальних складових екранного твору.
3. Проаналізувати та уточнити взаємодії звукових складових екранного твору.
4. Виконати остаточний варіант монтажу.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ

Індивідуальні заняття проводяться з окремими студентами з метою підвищити рівень їх підготовки та розкрити потенційні творчі здібності. Цей вид занять організовують за окремим графіком з урахуванням індивідуального навчального плану студента.

Дана форма навчального заняття передбачає надання студентам потрібної допомоги у засвоєнні теоретичних знань і виробленні практичних навичок і вмінь через відповіді науково-педагогічного працівника на конкретні запитання або пояснення окремих теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування.

Тематика індивідуальних занять

№	Назва теми	Кількість годин
1	Вибір героя нарису або теми есе, обґрунтування вибору	1
2	Формування авторського задуму	1
3	Дослідження теми, обставин	1
4	Робота над режисерським сценарієм	1
5	Вибір зображально-виражальних засобів	1

6	Розробка звукової партитури	1
7	Відбір необхідних локацій	1
8	Аналіз вихідного матеріалу	1
9	Аналіз чорнової версії монтажу екранної роботи	1
10	Остаточний варіант монтажу екранної роботи	1
10	Відбір літературної основи для екранізації	1
11	Режисерський аналіз літературної першооснови	1
12	Розробка режисерського сценарію майбутнього екранного твору	1
13	Пошук пластичного, просторового та світло-кольорового рішення	1
14	Розробка характеристик діючих осіб	1
15	Вибір виконавців на ролі	1
16	Відбір необхідних локацій	1
17	Відбір необхідного реквізиту	1
18	Музичне оформлення екранізації	1
19	Аналіз чорнової версії монтажу екранної роботи	1
20	Остаточний варіант монтажу екранної роботи	1
		20

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ СТУДЕНТІВ

Індивідуальне заняття №1.

Тема: Вибір героя для портретного нариса або есе, обґрунтування вибору.

Мета: виробити вміння знайти такого героя, життя якого буде відображати актуальні суспільні проблеми, та викличе зацікавленість глядача.

Методика виконання:

1. Обговорення життєвих історій героїв, запропонованих студентом, з точки зору:
 - а) актуальності проблематики;
 - б) зацікавленості глядача історією людського життя.
2. Аналіз розгорнутого авторського міркування щодо запропонованого життєвого матеріалу.

Завдання: підготувати питання до зустрічі з героєм.

Індивідуальне заняття №2.

Тема: Формування авторського задуму.

Мета: навчитись режисерській розробці свого задуму, виробити спостережливість і вміння знайти життєву ситуацію та відобразити її так, щоб були зрозумілі її тема та ідея.

Методика виконання:

1. Сформувати тему, ідею, надзавдання майбутнього нарису.
2. Проаналізувати проявлення конфлікту в життєвій історії героя.
3. Вистроїти композицію майбутнього нарису.
4. Визначити жанрово-видові особливості портретного нарису (види - психологічний, соціальний, професійний, творчий, біографічний; риси, що надають йому інтонацію(критичний, іронічний, ліричний та ін.)

Завдання: зустріч з героєм, відбір та зйомка спостережень за реальними життєвими ситуаціями, які можуть стати матеріалом для нарису.

Індивідуальне заняття №3.

Тема: Дослідження теми, обставин.

Мета: продовжити навчання режисерській розробці задуму.

Методика виконання:

1. Аналіз матеріалу для зйомки з точки зору тематично-ідейного навантаження.
2. Проаналізувати матеріал для зйомки як історію людського життя, в якій йдеться про справжні події та обставини життя.
3. Побудувати подієвий ряд на основі цього аналізу. У центрі показу – риси характеру в розвитку, мотиви вчинків на фоні подій.
4. Визначити епізоди майбутнього нарису відносно розвитку авторського міркування з приводу пропонованого в творі життєвого матеріалу.(В основі нарису лежать факти, справжні події. Автор повинен дати їм оцінку).

Завдання: Результати викласти у письмовому вигляді.

Автор, який працює в жанрі телевізійного нарису, скутий фактами, але при цьому він має в своєму розпорядженні безмежні можливості їх інтерпретації. Таким чином, телевізійний нарис виникає тоді, коли на основі документально зафіксованих кадрів дійсності метою стає не їхня «передача глядачеві», а авторське ставлення до зображуваних явищ і фактів життя, що може лише в більшій чи меншій мірі відповідати об'єктивному характеру зображення, активно або пасивно сприяти достовірності, закладеній в тому чи іншому зображенні, але по своїй природі завжди буде мати риси авторської суб'єктивності на всіх етапах творчого процесу: від вибору об'єкту зйомки до останньої монтажної склейки.

Індивідуальне заняття №4.

Тема: Визначення персонажів та місць дії майбутніх зйомок.

Мета: Набути навичок роботи з учасником програми під час підготовчого та зйомочного періодів.

Методика виконання:

1. Аналіз питань, підготовлених для інтерв'ю з героєм нарису; правил його проведення
2. Узгодження з оператором місць зйомки, крупності планів, використання різних ракурсів, засобів зйомки.
3. Створення сценарію інтерв'ю.

Завдання: Зустрітись з героєм нарису та зняти інтерв'ю.

Індивідуальне заняття №5.

Тема: Методи документування реальності в нарисі.

Мета: Визначити які методи зйомок буде використовувати режисер при створенні свого нарису

Методика виконання:

Засвоїти принципи:

1. «Відкритої» та «прихованої» камери.
2. Методів спостереження, організації.
3. Методів провокації, реконструкції.

Завдання: Проаналізувати використання методів в своїй роботі.

Індивідуальне заняття №6.

Тема: Виразально-зображальні засоби у створенні нарису.

Мета: уточнення авторського задуму і виразних засобів його творення.

Методика виконання:

Аналіз засобів виразності:

1. елементів екранної мови, що буде використано, їх зв'язок та взаємодія;
2. залежності емоційності кадру від кольору і освітлення;
3. побудови асоціативних зв'язків в свідомості і підсвідомості глядача за допомогою монтажу
4. Визначити й обґрунтувати зйомочне рішення з точки зору можливостей режисерської інтерпретації (крупність кадру, довжина кадру, темп і ритм, рух та його швидкість, прийоми зйомки, ракурс, світло-кольоровий малюнок).
5. Розробити виразні засоби образного трактування досліджуваної

проблематики (через зйомку місць подій, ланцюг асоціативних зв'язків і образних уявлень, звукозоровий монтаж, міжкадровий монтаж, монтаж епізодів тощо).

Завдання: Детально проаналізувати можливість реалізації власного задуму, його творчо-технічної якості, відповідності мети створення і виразних засобів реалізації.

Індивідуальне заняття №7.

Тема: Розробка режисерського сценарію.

Мета: виробити вміння запису режисерського сценарію, відобразити його у закінченій послідовності кадрів.

Методика виконання:

1. Розглянути приклади запису режисерського сценарію.
2. Розробити зйомочне рішення (крупність кадру, прийоми зйомки)

Завдання: Зробити розкадрування режисерського сценарію разом з оператором.

Індивідуальне заняття №8.

Тема: Розробка звукової партитури твору.

Мета: Усвідомити функції звукового ряду при створенні нарису.

Методика виконання:

1. Визначити й обґрунтувати зйомочне рішення з точки зору можливостей режисерської інтерпретації (крупність кадру, довжина кадру, темп і ритм, рух та його швидкість, прийоми зйомки, ракурс, світло-кольоровий малюнок).

2. Визначити принципи співвідношення слова та зображення.

3. Обґрунтувати звукове рішення з точки зору можливостей режисерської інтерпретації (необхідність тонування, використання музики та шумів).

Завдання: Підготувати кінцевий варіант режисерського сценарію.

Індивідуальне заняття №9.

Тема: Аналіз остаточного вирішення відзнятого нарису.

Мета: виробити вміння аналізу нарису з точки зору відповідності мети його створення і виразних засобів реалізації.

Методика виконання:

1. Визначити різновид, тему, ідею, надзавдання створення нарису.
2. Визначити коло питань, що автор вважає актуальними або злободенними на сучасному етапі.

3. Надати характеристику засобам відображення авторського ставлення до зображуваних обставин реального життя.

4. Проаналізувати інші виразні екранні засоби у розкритті проблематики.

5. Обґрунтувати актуальність роботи, її потенційну аудиторію.

6. Проаналізувати особливості втілення на екрані: доцільність використання режисерських, операторських та монтажних рішень.

7. Детально проаналізувати творчо-технічну якість реалізації власного задуму.

Завдання: Зробити письмовий аналіз творчо-технічної якості реалізації власного задуму, переваги та недоліки.

Індивідуальне заняття №10.

Тема: Вибір літературного твору для екранізації.

Мета: Засвоєння вимог до режисера у виборі драматургічного матеріалу для подальшої екранізації

Методика виконання:

1. Обрати літературний твір або уривок із завершеним сюжетом.

2. Сформулювати принципи відбору (художня цінність, актуальність проблематики, наявність драматичного конфлікту).

3. Обрати один з варіантів подальшої реалізації задуму: екранізацію-ілюстрацію або екранізацію-фантазію.

4. Сформулювати причини скорочення та розібрати принципи скорочення першоджерела.

Завдання: Розробити літературний сценарій екранізації.

Індивідуальне заняття №11, 12.

Тема: Режисерський аналіз сценарію екранізації.

Мета: Набуття навичок аналітичної роботи режисера над сценарієм екранізації.

Методика виконання:

1. Зробити ідейно-тематичний аналіз сценарію (визначити тему, ідею, надзавдання).

2. Визначити конфлікт як головну рушійну силу розгортання сюжету.

3. Визначити композицію.

4. Визначити наскрізну дію сценарію.

5. Розробка епізодів. Визначення теми епізодів.

6. Дійові особи. Виявлення взаємодії характерів; мотивація дій. Місця дії.

Завдання: Результати викласти в письмовому вигляді.

Індивідуальне заняття №13, 14.

Тема: Режисерське бачення майбутнього екранного твору(задум).

Мета: навчитись режисерській розробці свого задуму.

Методика виконання:

1. Визначити жанрову природу екранізації.
2. Зробити подієвий та дієвий аналіз сценарію екранізації (визначити події головні та другорядні, розвиток подій, лінію розвитку конфлікту, наскрізну дію тощо).
3. Оволодіти навичками аналізу характерів та вчинків героїв, що розкривають їх сутність та працюють на ідею сценарію для чого:
 - виписати всіх дійових осіб у порядку їх значущості;
 - зробити їх аналіз (вік, соціальний статус, можлива біографія тощо);
 - розібрати героїв за таблицею: герой-подія-зовнішня та внутрішня мотивація-зовнішній та внутрішній конфлікт.
4. Розкласти текст екранізації на епізоди; визначити їх теми та поведінку героїв у кожному з них (завдання та дії кожного).
5. Запропонувати варіант художнього образу.
6. Викласти свої думки відносно актуальності даної екранізації та його морально-етичного значення.

Завдання: Результати викласти в письмовому вигляді.

Індивідуальне заняття №15, 16.

Тема: режисерський сценарій екранізації.

Мета: виробити вміння запису режисерського сценарію, відобразити його у закінченій послідовності кадрів.

Методика виконання:

1. Розглянути приклади запису режисерського сценарію.
2. Розробити зйомочне рішення(крупність кадру, прийоми зйомки).

Завдання: Зробити розкадрування режисерського сценарію разом з оператором.

Індивідуальне заняття №17, 18.

Тема: Пошук пластичного, просторового та світло-кольорового рішення. Уточнення режисерського сценарію.

Мета: Уточнення режисерського сценарію.

Методика виконання:

1. Уточнити авторський задум і виразні засоби його творення.

2. Уточнення елементів екранної мови, що будуть використані, їх зв'язок та взаємодія.
3. Продумати залежність емоційності кадру від кольору і освітлення.
4. Продумати побудову асоціативних зв'язків в свідомості і підсвідомості глядача за допомогою монтажу.
5. Визначити просторові координати дослідження теми, звести їх у перелік місць зйомки.
6. Визначити й обґрунтувати зйомочне рішення з точки зору можливостей режисерської інтерпретації (крупність кадру, довжина кадру, темп і ритм, рух та його швидкість, прийоми зйомки, ракурс, світло-кольоровий малюнок).
7. Розробити виразні засоби образного трактування досліджуваної проблематики (через зйомку місць подій, ланцюг асоціативних зв'язків і образних уявлень, звукозоровий монтаж, міжкадровий монтаж, монтаж епізодів тощо).

Завдання: Внести зміни та уточнення в режисерський сценарій.

Індивідуальне заняття №19.

Тема: Розробка звукової партитури твору.

Мета: Усвідомити функції звукового ряду при створенні екранізації.

Методика виконання:

1. Визначити принципи співвідношення слова та зображення.
2. Обґрунтувати звукове рішення з точки зору можливостей режисерської інтерпретації (необхідність тонування, використання музики та шумів).
3. Початковий варіант монтажу
4. Уточнення, аналіз, корекція художньої та структурної якості екранного твору.

Завдання: Остаточний варіант монтажу.

Індивідуальне заняття №20.

Тема: Аналіз остаточного рішення відзнятої екранізації.

Мета: виробити вміння аналізу з точки зору відповідності мети його створення і виразних засобів реалізації.

Методика виконання:

1. Визначити різновид, тему, ідею, надзавдання створення екранізації.
2. Визначити коло питань, що автор вважає актуальними або злободенними на сучасному етапі.
3. Обґрунтувати актуальність роботи, її потенційну аудиторію.

4. Проаналізувати особливості втілення на екрані: доцільність використання режисерських, операторських та монтажних рішень.

5. Детально проаналізувати творчо-технічну якість реалізації власного задуму.

Завдання: Зробити письмовий аналіз творчо-технічної якості реалізації власного задуму, переваги та недоліки.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Жанри художньої публіцистики, їх специфіка.
2. Жанри аналітичної публіцистики, їх специфіка.
3. Основні принципи підходу до відображення дійсності.
4. Об'єкт дослідження і відображення в жанрових різновидах нарису.
5. Проблема створення художнього образу на документальній основі.
6. Специфіка творчого завдання автора в жанрах художньої публіцистики.
7. Жанрова специфіка есе.
8. Специфіка створення сатиричних жанрів.
9. Засоби виразності в сатиричних жанрах.
10. Засоби сатиричного відображення дійсності у фейлетоні, памфлеті.
11. Жанрова специфіка нарису і його різновидів: портрету, путьових заміток, проблемного нарису.
12. Етапи створення нарису.
13. Типізація, інтерпретація, трактовка, метафора як засоби створення художнього образу на основі факту.
14. Особливості задуму нарису.
15. Авторська розробка теми.
16. Специфіка нарису в контексті художньої публіцистики.
17. Зображально-образне рішення нарису.
18. Підготовка і проведення інтерв'ю, мета і основні вимоги.
19. Етапи створення літературного сценарію.
20. Тема, ідея, конфлікт.
21. Архітектоніка та композиція.
22. Предмет і матеріал режисерської майстерності.
23. Епізод та сцена.
24. Розробка характерів діючих осіб.
25. Принципи добору матеріалу до екранізації.
26. Принципи скорочення першоджерела.
27. Екранізація-ілюстрація та екранізація-фантазія.
28. Режисерський аналіз літературного твору.

29. Засоби перекладання описового матеріалу на мову екрану.
30. Засоби перекладання описового матеріалу в діалоги.
31. Робота режисера над образом персонажу. Пошук пластичного рішення.
32. Робота режисера з творчою групою над екранізацією.
33. Режисерський аналіз п'єси.
34. Шляхи адаптації театральної вистави до екрану.
35. Робота режисера з актором на телебаченні.. Музичне оформлення телевізійної вистави.
36. Літературний телетеатр як специфічне видовище.

Рекомендована література

Обов'язкова

1. Балаклицький М. А. Есе як художньо-публіцистичний жанр: методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. 74 с.
2. Борис І.О. Специфіка роботи актора та режисера в українському поетичному театрі та кіно // Культура України. 2016. № 54. С. 286-296.
3. Брюховецька Л.І. Іван Миколайчук. Київ, Видавничий дім «КМ Академія», 2004. 272с.
4. Брюховецька Л.І.Своє/рідне кіно Леоніда Бикова. Київ, В-во «Задруга»,2010.340 с.
5. Горпенко В.Г. Функції кольору в кіно та телебаченні. Київ, 1999. 55 с.
6. Гоян В.В. Типові та жанрові особливості інформаційної телепрограми: посіб. для студ. Київ : КНУ ім. Т. Шевченка, 2001.
7. Десятник Г. Від задуму до екрана: тексти лекцій. Київ : КНУ, 2015. 226 с.
8. Здоровега В. Й. Теорія і методика журналістської творчості: підручник; 2-е вид., перероб. і допов. Львів: ПАІС, 2004. 268 с
9. Зубавіна І. Б. Час і простір у кінематографі. Київ : Щек, 2008.
10. Ів Аньєс. Підручник із журналістики. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2013. – 544 с.
11. Ілляшенко В. Книга режисури. Київ: Вік, 2002.144 с.
12. Лебедев О. Пластичність кінематографічного зображення та її складові // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. 2013. Вип. 13. С. 160–168.
13. Мащенко І.Г. Телевізійні аномалії. Мас-медійні історії в деталях. Київ: вид-во Телерадіокур'єр. 2005.216 с.
14. Організація телевізійного виробництва: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для студ. спеціальності 6.050803

Акустотехніка/ В.С, Лазебний, В.М. Бакіко, О.О. Омелянець;КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 162 с.

15. Слободян В.Р. Кіноактор і сучасність. Київ, Мистецтво, 1987. 283 с.

16. Ширман Р. Н. Телевізійна режисура. Майстер-клас. Київ: ЗАТ «Телерадіокур'єр», 2004. 200 с.

17. Шкляревський Г. Вікно у реальність. Режисура аудіовізуальних мистецтв. Київ : видавець Карпенко В. М., 2014.

18. Шкляревський Г., Терещенко Ю. Режисура. Морфологія і синтаксис екранних мистецтв. Київ: Альма-Прес, 2004. 320 с.

Додаткова

19. Брюховецька Л.І. Кіномистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ, Логос, 2011.391 с.

20. Безклубенко С. Д. Відеологія: основи теорії екранних мистецтв. . Київ : Альтерпрес, 2004. 328 с.

21. Вайда Анджей. Кіно і решта світу: Автобіографія / Пер. з пол. Віри Авксентьевої. Київ : Етнос, 2004. 308 с.

22. Кракауер З. Від Калігарі до Гітлера – психологічна історія німецького кіна. Київ : Грані-Т, 2009. 384 с.

23. Левко У.Е. Герменевтичні аспекти кіноінтерпретації художнього твору (на матеріалі екранізації художньої прози Станіслава Лема): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06. Т., 2010. 20 с.

24. Мащенко І.Г. Міфи і реалії телерадіоефіру. Київ: вид-во Телерадіокур'єр. 2001. 288 с.

Інформаційні ресурси Інтернет

25. Державне агентство України з питань кіно – URL:
<http://dergkino.gov.ua/>

26. Національна спілка кінематографістів України –
URL: <http://www.ukrkino.com.ua/home/>

27. Інтернет-журнал про авторське кіно «Cineticle» – URL:
<http://cineticle.com/>

28. The Hollywood Reporter – URL: <https://www.hollywoodreporter.com/>

29. Variety – URL: <https://variety.com/>

30. Український онлайн-кінотеатр TakFlix – URL: <https://takflix.com/uk>

Навчально-методичне видання

РЕЖИСУРА АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТВОРІВ

ПРОГРАМА

та навчально-методичні матеріали
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
які навчаються за напрямками
02 «Культура та мистецтво»

Освітньо-професійна програма РЕЖИСУРА ТЕЛЕБАЧЕННЯ

Укладачі:

Черкасова Н.О., кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри кінотелережисури та сценарної майстерності
Петрова О.П., викладач кафедри кінотелережисури та сценарної майстерності

Комп'ютерний набір: Н. Черкасова

Верстка: Н. Черкасова

Друкується в авторській редакції

Підписано до друку _____ 2022 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф
Ум. друк. арк. _____ Тираж 100. Зам № _____

ХДАК, 61057, Харків -57, Бурсацький узвіз, 4
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК